

Skärgårdskommunen Österåker

– 1 100 öar, 93 mil strandlinje och ett lite härligare sätt att leva

Miljö kvalitetsnorm

- En vattenförekomst är en större sjö t.ex. Garnsviken, eller vattendrag t.ex. Loån eller kustvatten, t.ex. Trälhavet
- Alla vattenförekomster har en miljö kvalitetsnorm, MKN. Dvs ett beslut om att sjön/ån/fjärden ska ha god status senast 2021 eller 2027.
- Vattens och sedimentens kvalitet beror mest på markanvändning, och verksamheter uppströms i avrinningsområdet, men vissa föroreningar är luftburna.
- Vattenförekomster i Österåker som inte har god status är:
 - Ullnasjön, Garnsviken, Ruggenån, Kyrkfjärden och alla våra kustvatten.

Ekologisk och kemisk status – MKN vad är det?

- Ekologisk status att växt- och djurliv inte avviker för mycket jämfört med opåverkade referensvatten. Man mäter t.ex. näringshalter, växtplankton, och några SFÄ, särskilt förorenande ämnen (arsenik, koppar, zink, krom, ammoniak)
- Kemiska status är innebär att miljögifter inte får förekomma i potentiellt skadliga halter. Även mycket låga halter i t.ex. vatten kan ackumuleras i näringskedjan och påverka t.ex. människor som äter fisk.
- Prioämnen, 45 ämnen har gränsvärden som inte får överskridas för att den kemiska statusen ska bedömas som god. Listan omfattar t.ex. tungmetaller (bly, kvicksilver, kadmium, nickel), bekämpningsmedel, läkemedel, tennorganiska föreningar, flamskyddsmedel m.fl. Listan utökas allteftersom forskning och riskbedömning framskrider.

Kommentar:

Listan med SFÄ ämnen och prioämnen är än så länge fokuserad på mätning i vatten. Men många av dessa föreningar är hydrofoba, tycker inte om vatten, och hittas därför främst i sediment eller biota.

MHA föreslår att man mäter hydrofoba ämnen i de medier där de är störst sannolikhet att hitta dem i väntan på att gränsvärden tas fram. På så sätt kan vi påbörja skyddsåtgärderna i god tid.

Problem i Österåker

- Generellt problem i kommunen: fosfor, PFOS/PFAS och TBT, PAHer, koppar, kadmium
- Källor:
 - fosfor: jordbruk, djurhållning, hästgårdar, gödselhantering
 - PFAS: räddningsinsatser, bränder, deponier, ÅVCer, verksamheter med textil, foto, ytbehandling, smink mm
 - TBT: marinor, båtupställningsplatser, deponier, olämplig återvinning av massor mm
- Förorenat dagvatten
 - Åkersberga centrum, Hacksta-Berga området,
 - industriområden, båtupställningsplatser,
 - stora vägar
- Recipienter som inte har god status
 - Runö-Husbydiket,
 - Sätterfjärden,
 - Åkers kanal
 - ... se kartan

Miljöövervakning – hur och när?

- Mätningar i vattenförekomsterna görs huvudsakligen av vattenvårdsförbund, nationell eller regional miljöövervakning.
- Kontroll om status och miljö kvalitetsnormer uppnås genom att mäta halter av näringsämnen och olika föroreningar, eller ta prover på växtplankton, vattenvegetation, fisk. Helst bör man ha provresultat på vattenkvalitet från minst tre år och för vissa ämnen flera ggr/år.
 - Mätning i vattendrag vår och/eller höst i minst 3 år
 - Mätning i sjöar sommartid i minst 3 år
 - Mätning i kustvatten i 4 ggr/år i minst 3 år
 - Sediment – ca vart femte år för att mäta trend lokalt och i profiler från utsläppskällan för att mäta spridningszonen.
- KMÖ, kommunal miljöövervakning. För att kunna vidta åtgärder behöver utsläpp och näringsläckage spåras genom mätningar uppströms vattenförekomsterna, i mindre sjöar och vattendrag. Dessa mätningar görs av kommunen eller föreläggs olika verksamhetsutövare att göra.

KMÖ

Hur har vi gjort tills nu?

Åren 2016 – 2019 har provtagningar fokuserat på att spåra problemområden genom stickprover och riktade val av analyser utifrån inventerade risker.

Under 2019 har resultaten publicerats internt i tjänstemännens arbetskartor för att vara tillgängliga för plan, bygglov, strategierna, väg och trafik, exploatering och inom kort även vatten och avlopp.

Framtid:

2020:

- Tar fram ett kommunalt provtagningsprogram för 2021-2027 (nästa vattenförvaltningscykel) där fasta punkter för vatten, sediment och biota föreslås. Förslag ges till hur kostnaderna för mätning och analys av provpunkterna ska fördelas mellan kommun och verksamhetsutövare. Vid behov används förelägganden.
- Strategiska avdelningen tar i samarbete med MHA mfl fram lokala åtgärdsprogram.
- MHA påbörjar samlad tillsyn per avrinningsområde med mål att skyddsåtgärder genomförs.

Tillsynsåtgärder

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen kan genom tillsyn ställa krav på undersökningar och åtgärder där så behövs.

- Tillsyn uppströms påverkade vattenområden kan riktas t. ex. mot:
 - Historiskt förorenade områden med pågående spridning (EBH inventering, undersökning, åtgärder)
 - Gödselhantering
 - Djurhållning nära diken och vattendrag (skapa gröna/blåa bårder och minska risk för överbetning)
 - Avloppslösningar (inventering av avlopp i översvämningsszon och kring vatten där statusen är dålig, otillfredsställande eller måttlig pga fosfor och kväve)
 - Tillsyn av miljöfarlig verksamhet
 - Tillsyn av förvaring och hantering av farliga kemikalier och avfall
 - Ställa krav på mätning och rening där förorenade utsläpp sker till grundvatten, diken och recipienter
 - Krav på kontroll och rening av dagvatten från industrier och industriområden
 - Riktad tillsyn, information och delta i projekt som syftar till att fasa ut prioriterade ämnen, särskilt farliga ämnen och ämnen vars risker håller på att utredas, se kandidatlistan.

Exempel avrinningsområde

Sätterfjärden, del av Trälhavet

Miljö kvalitetsnormen uppnås troligen inte god ekologisk och kemisk status enligt beslut för 2027

- **Ekologisk status:** otillfredsställande, klass 4, pga fosfor, kväve, zink, i vatten, koppar i sedimenten
- **Kemiska status:** dålig pga TBT i sedimenten och PFOS i vattnet.

Åtgärder: Kommunen ansvarar för att genom tillsyn och egna insatser inom avrinningsområdet se till att tillräckliga åtgärder vidtas för att uppnå

- Påskynda åtgärder för att rena dagvattnet från kväve, fosfor, metaller och PFAS från
 - Åkersberga centrum, Margretelunds dagvattendamm, diken och vattendrag från Valsjön - Kvallen
- Påverka miljöfarliga verksamheter:
 - Information om val av båtbottnfärger vid Marinan Österskär varv, TBK, Österskärs villaägarförening, Margretelund villaägarförenings bryggor. Seminarium om båtbottnfärger den 10 februari 2020 kl 17-19.
<http://www.osteraker.se/boendemiljo/arkivboendemiljo/nyhetsarkiv2020boendemiljo/seminariumomsakeranvandningavbatbottenfargerpa fritidsbatar.5.72f9f5dd16f8a9015611518.html>
- Påskynda skydds- och saneringsåtgärder vid historiskt förorenade områden:
 - Marinan Österskär, Margretelunds slott och handelsträdgård m. fl.
- Mätning av internbelastningen av fosfor från syrefria bottnar?

Frågor?

Du får
presentationen
via e-post.